

Ady Endre pályaképe, költői indulása, ars poeticája

„VERECKE HÍRES ÚTJÁN ZÖLD TRABANTTAL”

Javasolt feldolgozási idő: 2 óra és 50 perc

1. feladat

Olvasd el figyelmesen az alábbi, Ady pályaképéről szóló szöveget, majd válaszolj a kérdésekre!

Ady Endre pályaképe (részlet)

„Fellépése a századelőn egy nagy hagyománnyal dicsekvő és megújulásra képtelen népies ízléseszménnyel szemben történt, s nem lebecsülhető ellenállásba ütközött. De éppen a konzervatív fenyegetés tartotta össze a progresszió¹ táborát, tompítva és leplezve a belső ellentéteket. Bár Ady szerette magát magányos harcosnak nevezni – ezzel is fokozva szerepe nagyságát –, valójában a századelő reformnemzedéke, a *Huszedik Század* és a *Nyugat* köre teljes mellszélességgel felsorakozott mögé. Az irodalmi életben hívek és ellenfelek egyaránt őt ismerték el az új irányzat első emberének. Ady ambíciója² több volt: a régi és az új harcát nem kívánta korlátozni az irodalomra; tisztában volt vele, hogy a modern, városias kultúra meghonosítása a tét, s ez a magyar glóbusz mélyreható átalakítását jelenti.

Ady első két verseskötete még nem lép túl a századforduló átlagköltészetének dekadens, szenvelgő érzésvilágán. A *Versek* című kötet (1899) Petőfi, Vajda, Ábrányi Emil, sőt Szabolcska Mihály utánérzésekkel van tele. A *Még egyszer* (1903) már a nagyváradi tájékozódás eredményeként Reviczky Gyula sejtelmes, elégikus, a költői ént előtérbe állító lírájának és a Heltai Jenő–Makai Emil-féle könnyed, poénra törő, erotikus sanzonköltészetnek hatását mutatja (jóllehet Ady verseiből éppen a könnyedség hiányzik).

Költői forradalmának jellegzetes stílusbeli eszközeit – különös módon – elsőként publicisztikájában teremti meg. [...] A végletekig élezett, sokszor nagybetűs ellentétek, kihagyásos mondatok és felkiáltások, a szeszélyes ritmusú pátosz –

¹ progresszió: Haladás, fejlődés.

² ambíció: Törekvés, szándék.

az írások hangsúlyozott politikai tartalma ellenére – a megnyilatkozó személyiség jelenlétére irányítják az olvasó figyelmét.

Ady költői forradalmát a szimbolizmus jegyében vitte végbe, jóllehet – szigorúan véve – szimbolista verset viszonylag keveset írt.

[Ady] művészi érzékenysége és magatartása kezdetben inkább a szecesszióhoz kapcsolódik. A szecessziós művészetet nemcsak különös, bizarr, egzotikus és erotikus témái, virág-mintái, dekoratív vonalai jellemzik, hanem *az élet(öröm) és a személyiség új kultusza* is, amely párhuzamosan jelentkezett és össze is függ a századvégen uralkodó pszichologizmussal – azzal a szemlélettel, amely minden emberi és társadalmi probléma mögött lélektani okokat keresett. [...]

A szecessziós szerepjátszás emlékeztet a romantikusra: a költői én most is mintegy megsokszorozza önmagát a képzelet segítségével, s a szegényes valóság fölé próbál kerekedni. Az átlagostól, banálistól a különöshöz, ismeretlenhez menekül – végső soron saját egyéni világát keresi-építi. De a romantika művésze egységesnek és szilárdnak tudta azt, amit tagadott, s ez kijelölte az alkotás lehetőségeit, a személyiség méreteit. A szecesszió művésze széthullónak és bizonytalanoknak érzi azt, amit tagad, s így szinte megfoghatatlanná válik a különbözőség – tehát az eredetiség, az egyéniség – alapja. [...]

Különös egyéniségnek mutatja magát: őszintének és titokzatosnak, érzékinek és mindentudónak, állhatatos bajvívónak és a halál rokonának. [...]

Ady költészetét – a szecessziós vonásokat elismerve – *szimbolistának* kell tartanunk. Igaz, nem a Mallarméval reprezentált francia szimbolizmus értelmében; Baudelaire-t is inkább Verlaine szemével olvasta, mint Mallarmé-ével; a romantikus érzelmességgel éppúgy nem szakított, ahogy Verlaine sem. Ady költészete mindenekelőtt azért szimbolista, s azzal hoz újat a magyar líra történetében, hogy *a lírai hős köré épített szimbólumrendszer segítségével egyéni mítoszt teremt. [...]*

Forrás:

[Sulinet, Ady Endre, Pályakép](#)

1. Mivel szemben lépett fel Ady költészete a századelőn?

2. Kik voltak Ady harcostársai?

3. Kinek a hatását mutatta Ady második verseskötete?

4. Mi jellemzi Ady publicisztikai stílusát?

5. Melyik stílusirányzathoz kapcsolható kezdetben Ady? Mi jellemzi ezt a stílusirányzatot?

6. Miben hasonlít és miben különbözik a szecessziós és a romantikus szerepjátszás?

7. Mit jelent a pszichologizmus kifejezés?

8. Miért tekinthető Ady költészete szimbolistának?

2. feladat

Adyról köztudott, hogy versesköteteit témák szerint versciklusokba rendezte, és hogy az egyes kötetekben folyton új témákkal gazdagodtak a versciklusok.

A alábbi linkre kattintva a Tartalom címszó alatt Ady köteteinek címét találod. Ha az egyes kötetek címére kattintasz, nemcsak a kötetben szereplő versek címét láthatod, hanem a kötetkompozíciót is, a versciklusok címével. Tanulmányozd Ady első pályaszakaszának köteteit (az Új versektől A Minden-Titkok verseiig), és válaszolj a kérdésekre!

[MEK, Ady Endre összes költeményei](#)

1. Mi jellemzi általában Ady versesköteteinek felépítését?

2. Mi jellemzi formailag a kötetek és a versek címadását általában? Mi lehet ennek a szerepe?

3. Milyen fő témák rendelkezők az 1906-ban megjelent *Új versek* versciklusaihoz? Mindegyik versciklushoz rendelj egy témát, és nevezd meg egy verscímet példaként!

4. Vizsgáld meg a következő négy kötet versciklusait! Milyen új témákkal bővülnek az egyes kötetek, és melyik versciklusban? Mindegyik új témához és versciklushoz írd ki egy-egy verscímet is!

3. feladat

Olvasd el Ady Új versek kötetének Új vizeken járok című záró versét! Két feladatot kapsz ezzel kapcsolatban:

1. Keresd meg és azonos színnel emeld ki az ismétlődő vagy tartalmi szempontból összetartozó kifejezéseket! Emeld ki a vers kulcsmotívumait, és fogalmazd is meg a jelentésüket!
2. 4–5 mondatban foglald össze a vers alapján Ady ars poeticáját!

Ady Endre: Új vizeken járok

Ne félj, hajóm, rajtad a Holnap hőse,

Röhögjenek a részeg evezősre.

Röpülj, hajóm,

Ne félj, hajóm: rajtad a Holnap hőse.

Szállani, szállani, szállani egyre,

Új, új Vizekre, nagy szűzi Vizekre,

Röpülj, hajóm,

Szállani, szállani, szállani egyre.

Új horizonok libegnek elébed,

Minden percben új, félelmes az Élet,

*Röpülj, hajóm,
Új horizonok libegnek elébed.
Nem kellenek a megálmodott álmok,
Új kínok, titkok, vágyak vizén járok,
Röpülj, hajóm,
Nem kellenek a megálmodott álmok.
Én nem leszek a szürkék hegedőse,
Hajtson szentlélek vagy a korcsma gőze:
Röpülj, hajóm,
Én nem leszek a szürkék hegedőse.*

1. A vers kulcsmotívumai és jelentésük:

2. Ady ars poeticája:

4. feladat

Olvasd el Ady Endre Góg és Magóg fia vagyok én... kezdetű és Orbán János Dénes Verecke híres útján, át Kocsárdon című versét! Próbáld meg önálló szempontok alapján összevetni a két verset, készíts vázlatot! A vázlatod alapján hasonlítsd össze a két költő ars poeticáját! Készíts összehasonlító verselemzést! (A feladat nem könnyű, de gondolj arra, hogy az irodalom írásbeli érettségi egyik típusfeladata az önálló összehasonlító verselemzés. Ehhez próbálunk majd segítséget adni a megoldásban.)

Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én...

*Góg és Magóg fia vagyok én,
Hiába döngetek kaput, falat
S mégis megkérdem tőletek:
Szabad-e sírni a Kárpátok alatt?
Verecke híres útján jöttem én,
Fülembe még ősmagyar dal rivall,*

Szabad-e Dévénynél betörnöm

Új időknek új dalaival?

Fülembe forró ólmot öntsetek

Legyek az új, az énekes Vazul,

Ne halljam az élet új dalait,

Tiporjatok reám durván, gazul.

De addig sírva, kínban, mit se várva

Mégiscsak száll új szárnyakon a dal

S ha elátkozsa százszor Pusztaszer,

Mégis győztes, mégis új és magyar.

Orbán János Dénes: Verecke híres útján, át Kocsárdon

Verecke híres útján zöld Trabanttal,

alig ötvennel kavarom a port.

Rivall a rádióból az újmagyar dal,

az ólmos benzin füstje áthatolt

a zárt ablakon. Hát így, akaratlan,

fakadt a könny a Kárpátok alatt,

holott mindég mindenről elmaradtam,

mi megható, s lelkemnek szárnyat ad.

*

*Ki mindég és mindenről elmaradtam,
a múltból élek, mit nem éltem át.
Verecke útján almazöld Trabantban
keresek mestert,*

*tanítványt,
házát.*

*S míg poroszkálok, ötvennel, kortudatlan,
tudom: ha nem lelek,
még épp elég utam van.*

*

*Kocsárdon át az út bizonytalan,
esélyem van, hogy nagycsütörtököt
mond a Trabant, s míg jó a szerelő,
koszos motelben lehet rostokolnom.
Napokig késhet nem várt érkezésem,
s a füledt hallban nem néz senki rám,
s szorongás fog el, szörnyü félelem,
ha kimerül rádiómban az elem.*

*

És most csak eddig.

És Wagner maszkja nélkül.

S csak röpködnek az ars poeticák.

És én is én is én is én is én is!

De mostan épp rükvercbe váltok át.

A series of 20 horizontal lines spaced evenly down the page, intended for writing.

